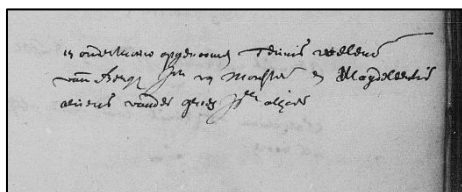

Families Van Den Bergh. Voorouders van Lemckert

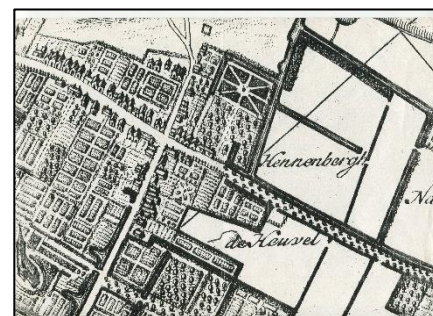
Het is voor mij een boeiende klus geweest om de historie van de Lemckerts in en rondom Loosduinen nog eens opnieuw onder de loep te leggen. Oorzaak daarvan was dat ik onlangs toegang kreeg tot een interessante bron waarin de bewoners van Loosduinen werden beschreven die daar leefden vanaf de Gouden Eeuw tot in de negentiende eeuw. Uit die gegevens bleek onomwonden dat de tot dusver bestaande opvatting dat de historie van de Lemckerts in Loosduinen aanving op het moment dat Johan Theodorus (1789-1862) zich in 1830 vanuit Wateringen vestigde in Loosduinen moet worden bijgesteld. Met de geboorte van Arij van den Bergh, gedoopt in de Loosduinse Dorpskerk op 16 september 1695 kan 135 jaar geschiedenis toegevoegd worden aan de band van ons geslacht met het dorp Loosduinen. Want onze betovergrootvader Johan Th. Lemckert, ¹ hierboven genoemd, was in 1819 gehuwd met een Rijswijkse jonge vrouw, Sara Willemina van den Bergh (1792-1873) die een kleindochter was van de zojuist genoemde Arij van den Bergh, een belangrijke figuur in het Loosduinen tijdens de eerste helft van de achttiende eeuw. Zo blijkt via de vrouwelijke lijn de verbintenis van de Lemckerts met Loosduinen bijna anderhalve eeuw ouder te zijn dan tot dusver gedacht. Maar laten we bij het begin beginnen.

Uit een Delflandse notitie uit 1680 blijkt er in dat jaar in Monster een ongeveer vijftig jaar oude schoenmaker te wonen: Willem Teunissoon van den Bergh, getrouwd met ene Jannetje, welk gezin op dat moment bestaat uit vier personen. Hun zoon Teunis (geb. in 1664) huwt in 1691 Loosduinen Magdalena van der Groen van Minne. (afb: notitie van dit huwelijk in het kerkenboek van Loosduinen in 1691).

Magdalena schenkt Teunis in 1695 een zoon die Arij genoemd wordt, naar zijn grootvader van moeders zijde. Vader Teunis, van wie wij zijn beroep niet weten, beschikt kennelijk over talent voor zaken want hij koopt in 1703 een huis met erf in het gedeelte van Loosduinen dat onder Haagambacht viel ² voor f 300.—dat hij negen maanden later weer voor f 400.—verkoopt.

Iets verder in de tijd blijken Arij en zijn twee jongere broers hun plaats gevonden te hebben in Loosduinen want we komen hun namen regelmatig in de annalen tegen. Van Arij wordt vermeld dat hij *cruydentuinder* is. ³ Tussen 1730 en 1740 koopt deze Arij, getrouwd met Cornelia van der Waart, in twee gedeelten de buitenplaats De Henneberg, een boerderij met erf en stallen die één geheel vormde met de Heuvel, een verhoogd stuk weidegrond in Loosduinen waarover in het dorp het gerucht ging dat de befaamde Gravin van Henneberg hier ooit gewoond zou hebben. Dat is allerm minst zeker, wel komt de woning met de stallen en het stuk land reeds voor op oude kaarten waaronder op die van Cruquius uit 1712. (afb.) In de loop van de jaren is de heuvel afgegraven en het geheel in gedeelten in andere handen overgegaan maar de naam Henneberg is altijd blijven hangen. Aan de

¹ Sprekend vanuit de generatie van de auteur van dit opstel.

² De helft van Loosduinen (men noemde dat ook Half Loosduinen) viel in die tijd onder Den Haag (Haagambacht) en de andere helft onder Monster (Monsterambacht). De grens liep over de Zeestraat (ook wel Strandweg of Meerweg) met als verlengde de Lozerlaan.

³ We hebben (nog) niet kunnen achterhalen of dit een toen reeds specialisme betreft binnen de toenmalige gangbare warmoezerij; waarschijnlijk is het gewoon een synoniem van het woord 'tuinder' dat later meer gangbaar werd.

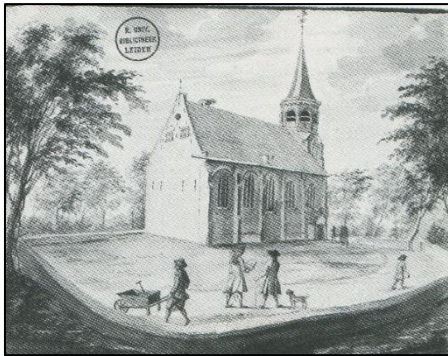
plaats waar het perceel ongeveer heeft gelegen ⁴ werd tot in de vijftiger jaren de naam van 'Henneberg' toegekend. Het wijkcentrum, in de onmiddellijke omgeving van de vermoedelijke locatie heeft ook die naam weer meegekregen.

Verder met het onroerend goed van Arij van den Bergh. In juni 1743 koopt hij aan de noordkant (d.i. de kant van de duinen) aan de Loosduinse straatweg⁵ in Eykenduinen een huis met erf en schuur. Tegelijk koopt hij aan de overkant van het water, eveneens in Eykenduinen een stuk tuinbouwgrond ter grootte van vijf hond ⁶. Bijzonderheid is dat dit stuk grond op dat moment aan zijn broer Jan verhuurd was die daar ook vlakbij woonde. Nog aardiger om te weten is dat deze transacties op percelen betrokken moet zijn geweest ter hoogte van het huidige Halfweg want Eykenduinen, in oorsprong een gehucht rondom de ruïne van Eik en Duinen, betrof (grofweg) het gebied dat tussen de huidige Laan van Eik en Duinen en de Thorbeckelaan lag. En dat is weer dezelfde plek waar onze grootvader (Joh. Th 1857-1926) honderdvijftig jaar later zijn kruidenierswinkel zou exploiteren aan de Haagweg 691. Nog meer bijzonder is dat Jan van den Bergh, de broer van Arij die het stuk land van hem huurde, niet alleen op Eykenduinen woonde maar daar ook nog *kruidenier* was!

Naast deze transacties komen we Arij ook nog tegen aan de oostzijde van het Loosduinse Noordeynde (in grote lijnen de weg richting Kijkduin en wat daar omheen lag) waar hij in 1745 het hem reeds toebehorende terrein uitbreidt door de aankoop van een huis met erf en tuin.

Niet alleen Arij doet van zich spreken, ook zijn broer, de eerder genoemde **Jan van den Bergh** de kruidenier (1703-1774) blijkt geen armlastige te zijn. Uit het Verpondingsregister (waarin destijds een soort grondbelasting werd geadmistreerd) komt naar voren dat hij een vrouw en twee kinderen heeft en een meid houdt. In 1741 koopt hij een stuk tuin van het in gedeelten geliquideerde Westcamp, een luxe buiten aan de Houtweg dat ooit nog voor Johan van Oldenbarnevelt als zomerwoning diende.

Verder was er dan nog broer **Cornelis van den Bergh**, geboren in 1699, die behalve vrouw en twee kinderen er een knecht én een meid op nahoudt. Hij huurt vier morgen tuinland, dat is bijna vier

hectare en zal zich dus professioneel met de tuinbouw hebben beziggehouden. In 1741 wordt hij genoemd als diaken van de Dorpskerk bij het transport van onroerend goed dat aan de diaconie toebehoorde.

Zeker is dat de drie zonen van Teunis van den Bergh zich een redelijk dominante plaats hadden veroverd binnen de Loosduinse gemeenschap. In één van de stukken wordt Arij als één der notabelen van het dorp genoemd. Typisch voor die tijd is dat hij (vanwege het feit dat hij eigenaar was van de Henneberg) in de Dorpskerk recht had op één der mooiste herenbanken, bank nummer 8 welke recht

tegenover de kansel stond en ruimte bood aan drie zitplaatsen. Het plaatje hiernaast toont de kerk zoals die er in die tijd ongeveer bijstond.

Hoe ging het verder met deze familie? We beperken ons even tot Arij, onze voorvader. Hij overlijdt in september 1765 en wordt begraven in een eigen graf in de Dorpskerk dat zijn weduwe Cornelia van der Waart voor f 15.—voor hem koopt. Twee uur lang wordt de klok voor hem geluid. Drie jaar later wordt een gedeelte van het totale Hennebergbezit (een huis en een erf) door Cornelia verkocht. Via

⁴ Ter hoogte van de latere Viandenstraat en de Emmastraat.

⁵ Nu: de Oude Haagweg

⁶ Een 'hond' is ongeveer 0,14 hectare

verschillende eigenaren wordt de arts Johannes Perk in 1889 de eigenaar die de bestaande opstallen sloopt en er een nieuwe woning bouwt. (afb.)

Het blijft dokterswoning tot 1938 als de woninginrichter Offers de voormalige dokterswoning inricht als winkel. In 1984 vervangt deze firma het uit 1889 daterende pand door het nog steeds bestaande kolossale winkelpand op de hoek van de tegenwoordige Tramstraat en Loosduinse Hoofdstraat.

De overblijvende gedeelten van het ooit door Arij beheerde Hennebergimperium worden na een boedelscheiding in 1874 verdeeld over twee van Arij's kinderen. De bergweide komt toe aan Arij's oudste zoon Anthony (1724-1811) en raakt na diens dood door verkoop aan derden buiten de familie. Na een lange reeks eigenaren en erfenissen wordt deze grond tijdens de twintiger jaren van de vorige eeuw ingepast in de nieuwbouw van Loosduinen ter hoogte van de Viandenstraat en Laurenburgstraat. Daar ergens moet de verhoogde bergwei gelegen hebben.

De tweede erfgenaam van Arij voor wat betreft de Henneberg is dochter Jannetje (geb. 1735). Zij was met de warmoezenier Arij van der Gaag (1761-1837) getrouwd waardoor dit gedeelte van het familiebezit (voornamelijk grond en twee woningen) in handen komt van de familie Van der Gaag. Als twee generaties verder in 1888 de laatste van dit geslacht, (Arie Elibertus jr.) sterft verkoopt zijn weduwe de bezittingen aan een aannemer die achter de woningen een hofje met wat arbeiderswoningen bouwt. Met de sanering van Loosduinen tijdens de zeventiger jaren zijn al deze opstallen gesloopt.

Veel details doen in er voor dit verhaal minder toe. Van belang is de relatie te duiden tussen Arij van den Bergh, de man die de Henneberg vanaf 1740 bezat en de familie Lemckert. Welnu, twee van zijn kinderen zijn al genoemd. Anthony en Jannetje kregen na de boedelscheiding ieder een deel van het voormalig landgoed in bezit. Maar Arij en zijn vrouw Cornelia hadden in 1742 nóg een jongetje gekregen, Willem, en dat was de man die later geen tuinder maar bakker zou worden. Hij zou voor ons de schakel gaan vormen.

Willem van den Bergh (1742-1812) trouwde in 1765 een Rijswijkse vrouw die echter reeds in 1773 overleed. Daarop volgde een tweede huwelijk met wederom een Rijswijkse: **Margrieta van Kapel**, een dochter van een snuifmolenaar aan de Vliet. Uit dit huwelijk was het weer de jongste dochter Sara Willemina die in 1819 zou ten met **Joh. Theodorus Lemckert**, de stamvader van alle levende Lemckerts van dit moment. Daarmee is de Arij Van den Bergh, de ondernemende Loosduinse kruidentuinder uit de achttiende eeuw via zijn zoon en kleindochter een rechtstreekse voorvader van ons.

Een aantal omstandigheden rondom dit verhaal zijn te aardig om niet genoemd te worden. Het eerste is dat onze grootvader Johann Theodorus (1857-1926) na zijn huwelijk met Fennigjen Plasman in mei 1894 zijn wittebroodsweken in Loosduinen zeer waarschijnlijk heeft doorgebracht in huisje op het adres A2. Dat was één van de twee woningen, restanten van het oude Henneberg complex, welke tot aan de sanering van het historische Loosduinen in de Emmastraat zijn blijven staan. Als hij in 1897 bij de Burgerlijke Stand de geboorte van een doodgeboren zoontje aangeeft, vermeldt hij dit adres. Zie de twee huisjes op de afbeelding.

Tweede opvallende gegeven is dat we méér dan we ooit beseft hebben als familie Lemckert een kleine eeuw gewoond en gewerkt hebben op dezelfde vierkante kilometer waarop reeds door leden van het gezin Van den Bergh gewoond werd, tuinbouw bedreven en zelfs in koloniale waren werd gehandeld. Haagweg en Abrikozenplein vielen immers binnen de grenzen van het vroegere gehucht Eykenduinen. De historie van de familie beperkt zich dus niet tot de kom van het dorp Loosduinen.

Laatste bijzondere feit is dat de geschiedenis van de Lemckerts als je terug kijkt menigmaal aan een zijden draadje blijkt te hebben gehangen: Bet-betovergrootvader Willem van den Bergh (1742) was het allerlaatste kindje dat in het gezin van zijn ouders werd geboren, reeds vier maal was een jongetje met dezelfde naam geboren maar ook weer gestorven. Zijn moeder Cornelia was 42 toen ze hem uiteindelijk baarde. Daarna was het weer Willem *jongste* dochter Sara Willemina (geboren op 43-jarige leeftijd van haar moeder) die in 1819 met het nakomertje Joh. Th. uit 1789 trouwde. Deze op zijn beurt werd (als zevende kind) ook pas geboren toen moeder Margaretha reeds de 45 gepasseerd was. De arme jongen heeft zijn vader nooit gekend omdat deze reeds stierf vóór dat hij zijn eerste verjaardag had kunnen vieren. Het is een merkwaardig feit dat juist deze man die aan het eind van de familie bungelde uiteindelijk de oudste stamvader van alle thans levende Lemckerts zou worden. Van al zijn oudere broers zijn de nakomelingen in de mannelijke lijn uitgestorven.

Henk Lemckert voorjaar 2020

Naschrift

Dit opstel, slechts bedoeld als kennismaking met de familie Van den Bergh als voorouders van de families Lemckert bevat ter wille van de leesbaarheid slechts een beperkt aantal genealogische gegevens. Voor uitgebreider informatie omtrent het geheel verwijs ik de lezer naar:

1. De genealogie LEMCKERT, Hagenaars met een militaire stam door J.F. Wendte en M.J.J. Wendte ⁷
2. Artikel in Gens Nostra jaargang 56 nr. 7/8 (juli augustus 2001): 'De eerste generaties van het geslacht Lemckert' door J.F. Wendte en M.J.J. Wendte. ⁸
3. www.genealogieonline.nl/genealogie-lemckert
4. Papieren dossier aanwezig bij de auteur van dit opstel.

⁷ Versie 28.10.1997 aanwezig in dossier van de auteur of op te vragen op de website www.henklemckert.nl onder Genealogie/Onze wensen. Rechtstreeks onder:

https://www.henklemckert.nl/storage/other/Genealogie_LEMCKERT_Hans_Wendte.pdf

⁸ Aanwezig in dossier van de auteur. Verkrijgbaar op CD bij de Nederlandse Genealogische Vereniging